

RECENZE

KOMENSKÉHO ŠKOLA HROU ZNOVU OŽIVENÁ

Tauber, J. — Tauberová, V.: Komenského škola hrou znovu oživená. Praha, Stát. pedagogické nakl. 1978, 235 s.

Tato vysokoškolská skripta, vydaná jako „příspěvek k výchově a vzdělávání dospělých“, přesahují rámec běžné výukové pomůcky jednak mnohaletou šíří zájmu zesnulého profesora Taubera o tuto problematiku, jednak moderní aplikací, jejíž důslednou realizátorkou je v intencích rodinné tradice ing. Věra Tauberová, CSc.

Velká část úvah o problematice scholy ludus se rodila na půdě rurálních sociologických laboratorí profesora Taubera a také závěrečná ukázka praktické aplikace školy hrou o stavu a budoucnosti jedné obce v Severočeském kraji byla inscenována v sociologické laboratoři prof. Taubera v Brništi u České Lípy v roce 1973. Týká se budoucnosti zemědělské obce a jejími hlavními aktéry jsou vedoucí pracovníci JZD.

Autoři s odopovídající sociologickou a pedagogickou hloubkou zmapovali prakticky vše, co bylo k danému tématu dostupné, analyzovali přínos scholy ludus a sestavili ucelené a přehledné dílo, které může sloužit nejen pedagogům a sociologům, ale všem moderním vzdělancům laikům k imaginaci v oblasti kulturní historie.

Recenzovaná práce se neomezuje na rekapitulaci všeobecných poznatků, ale předkládá zasvěcenou informaci o genezi scholy ludus od Matouše Kolína z Chotěřiny po Jana Amose Komenského a jeho dílo Škola hrou neboli živou encyklopedii, tj. procvičování Brány jazyků na jevišti, neboť „pro divadlo se žáci rádi učí“, jak Komenský v této hře sám uvádí.

Neméně obsažnou je i kapitola věnovaná obnovitelům scholy ludus — A. S. Makarenkovi, Sri Aurobindovi a J. L. Morenovi. U prvních dvou autorů šlo o aplikaci scholy ludus pro výchovné cíle, u Morena o aplikaci terapeutickou. Důležitý je i dovětek této kapitoly, věnovaný významným pracím z oblasti scholy ludus, zejména prvním pokusům na české barokní scéně, ať již šlo o hry školské s biblickými náměty, či o hry provozované jezuiti v klementinu, o provozování her J. A. Komenského v jeho době, ale i v naší současnosti — třeba v ústeckém divadle v r. 1974.

Autoři přiřazují scholu ludus speciálním prostředkům sociální komunikace, tedy přenosům šíření či výměně informací v rámci sociálního kontaktu, jako prostředek realizace lidských potřeb.

V poslední kapitole, nazvané „teorie moderní scholy ludus“, jež je prodlouženým životem na jevišti, jak říkají autoři, jsou uvedeny všechny formy poznávacích, vzdělávacích, výchovných, léčebných, instrukčních a sociálně angažovaných her s tím, že schola ludus není jenom parafrází Morenova psychodramatu, ale má širší rozsah a dopad.

Proces přípravy, realizace a posouzení scholy ludus lze podle autorů rozvrhnout do osmi etap: 1. volba námětu; 2. diskuse o vhodnosti námětu; 3. výběr ludorů (herců) a návrh na způsob zpracování námětu; 4. pořízení plánu po postupu hry; 5. úvodní slovo principála (vedoucího hry) před jejím zahájením; 6. realizace hry (včetně pořízení záznamu); 7. závěrečná diskuse; 8. sdělení závěrů diskuse kompetentní instituci.

V dovětku autoři uvádějí, že kdykoli scholu ludus aplikujeme k vážnějšímu zkoumání člověka nebo skupiny, neomezujeme se na pouhou hru, ale zkoumáme předem jeho ekonomické, sociální a třídní podmínky. Přičemž ludor není pouhým hercem, ale „hráčem“, principál je duší scholy ludus — jejím ředitelem, režisérem a vždy pozorovatelem, komentátorem společenského dění. Auditoriem jsou vybraní návštěvníci, patrony vybrané instituce.

Komenského schola ludus, aktualizovaná úrovní společenských věd, se může stát efektivním prostředkem šíření pokrokové ideologie a společenského pokroku. Není úseku lidské aktivity, kde by výchovně vzdělávací činnost nemohla působit pozitivním způsobem, ovšem za předpokladu, že šíří nejen pokrok a pravdu, ale žetak činí vhodnými metodami, říkají autoři.

A schola ludus je právě novou atraktivní formou ochotnické činnosti, regenerující staré tradice divadelního amatérství tvořivějšími momenty vědeckými, a tím přispívá k znovuoživení kulturně společenského života a k sebepoznání lidí a jejich sociálních rolí.

Ing. Věra Dvořáková